

Український католицький університет
Гуманітарний факультет
кафедра нової і новітньої історії України

Назва курсу	Україна: Історія. Культура. Ментальність.
Викладач (-і)	Ярослав Грицак, Олена Джеджора, Оксана Вінниченко, Орест Лильо, Андрій Вулочин, Мар'яна Пиріг
Профайл викладача (-ів)	https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%80%D0%B8%D1%86%D0%B0%D0%BA_%D0%AF%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B0%D0%B2_%D0%99%D0%BE%D1%81%D0%B8%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87 https://ucu.edu.ua/teachers/dzhedzhora-olena/
Контактний тел.	+38032 2409940, внутр.3611
Е-mail:	odz@ucu.edu.ua
Сторінка курсу в CMS UCU	https://cms.ucu.edu.ua/mod/book/view.php?id=21867
Консультації	<i>Очні консультації:</i> щопонеділка 11:30-14:00, ауд 411, головний корпус, Козельницька 2а. <i>Мережеві консультації:</i> щочетверга, 18:00-20:00, через форум курсу в системі електронного менеджмента курсів.

1. Коротка анотація до курсу –

Курс «Україна: історія, культура, ментальність» ставить собі за мету сформувати знання про минуле України у контексті глобальної історії, довгої тривалості і культурних студій, з особливим наголосом на найновіших інтерпретаціях ключових подій і явищ в українській історії.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Україна: історія, культура, ментальність» є основні етапи розгортання історичного процесу на українських теренах, виокремлення головних особливостей цього процесу та розвиток наукової історіографії, присвяченій проблемам української історії, а також усвідомлення української культури як частини загальноєвропейського світу.

Курс побудований за схемою змішаного навчального формату. Курс має 4 кредити та обіймає 14 тем. Кожна тема включає лекцію (традиційну аудиторну лекцію або відеолекцію) і семінарське заняття. Семінарські заняття присвячені обговоренню основних бібліографічних текстів, які стосуються кожної конкретної теми.

2. Мета та цілі курсу -

Курс ставить собі за **мету** ознайомити студентів з:

- головними етапами розвитку українського історичного та державотворчого процесу;
- науковими концепціями та знаковими текстами, які формують українську інтелектуальну традицію.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни "Історія європейської цивілізації-1" є

- представити і продискутувати протягом року головні ідеї, які формували і формують економічне, політичне, інтелектуальне життя України;
- ознайомити студентів з українською і світовою історіографією, яка присвячена критичному аналізу української історії та суспільнополітичної думки;
- поглибити знання студентів з історії та культури України і народів, що її населяють.

3. Формат курсу -

Змішаний.

3. Результати навчання –

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми в результаті вивчення дисципліни «Україна: історія, культура, ментальність» "студенти повинні

знати :

- фактологічний матеріал та основні історичні джерела, дотичні до програми курсу;
- основну історіографію з проблематики української історії та культури;
- головні сучасні наукові концепції української історії та ідентичності;

вміти :

- критично аналізувати історичні джерела та історіографічні тексти;
- порівнювати історичні процеси і події в різних регіонах та хронологічних періодах;
- провадити дискусію та обґрунтовувати власну позицію;
- отримати навички збирання і впорядкування усних спогадів;
- вести самостійний науковий пошук.

5. Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна к-сть годин
лекції	32
семінарські заняття / практичні / лабораторні	28

самостійна робота	60
-------------------	----

6. Ознаки курсу:

Рік викладання	семестр	спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний\ вибірковий
2018	2	Історія та археологія, культурологія, філологія	1	нормативний (Н)

7. Пререквізити – немає.

8. Технічне й програмне забезпечення /обладнання –

Студенти повинні вміти користуватися системою CMS. Матеріали курсу будуть доступні для студентів у форматі PDF, програма Adobe Acrobat Reader має бути завантажена на персональний комп'ютер.

9. Політики курсу –

Викладачі курсу підтримують університетську політику академічної доброчесності. Випадки плагіату, списування, розмов під час тестування чи інших випадків академічної несумлінності не будуть толеровані і поклинуть за собою незадовільне оцінювання завдань, а у випадку повторного списування чи плагіату - призведуть до виключення з університету.

Студенти, які є слухачами курсу, несуть власну відповідальність за реєстрацію на інтернетсторінці курсу і доступ до інтернету в позанавчальний час.

Студенти зобов'язані дотримуватися усіх речень курсу, відвідувати обов'язкові заняття та виконувати усі завдання.

Використання мобільних телефонів або користування соцмережами під час занять розцінюються викладачами курсу як неетична поведінка, несумісна з академічним етосом УКУ.

10. Схема курсу

Тижд. 1. 4 акад. год.	Тема 1:Вступ - Як подолати історію? - Дві концепції української історії в історіографії. - Термінологія. Терміни "Русь" і "Україна" Тема 2 Україна: Рання історія -Питання історіографії -"Довге тривання" та історія пам'яті -Глобальна і культурна історія -Давня Україна як частина середземноморської цивілізації.	Форма діяльності Лекції <i>F2F</i>	Матеріали Презентації до тем (ppt) Онлайн опитування Відео	Література. Ресурси в інтернеті Грицак Я. Українська ідентичність; Петров В. Походження українського народу; Лисяк-Рудницький І. Походження українського народу і нації.	Завдання, Год Опрацювати рекомендовану літературу, переглянути презентації і відео, виконати онлайн опитування, пройти самоперевірку. 2 год.	Вага оцінки бал	Термін виконання
--------------------------	---	--	--	--	---	--------------------------------------	-------------------------

Тиж. 2 4 акад. год.	Тема 3 Україна: Рання історія -Київська Русь. Історія Руси як конструкт. -"Засновницький" міт. -Русь і Європа. -Русь як держава: головні риси. Семінар 1. Україна: Рання історія. - Концепція Сходу і Заходу - концепція пограниччя - особливості української історії та національної самосвідомості, сформовані під впливом розташування на межевій території.	Лекція <i>F2F</i> Семінар (групова робота) <i>F2F</i>	Презентація до теми (ppt)	Акунин Борис. Часть Европы.; Дашкевич Я. Україна на межі між Сходом і Заходом; Лисяк-Рудницький І. Україна на межі між Сходом і Заходом; Толочко А.Очерки начальной Руси; Шевченко І. Україна між Сходом і Заходом.	Опрацювати рекомендовану літературу , переглянути презентації і відеофільми, пройти самоперевірку. 2 год.	4 бали	
Тиж. 3 4 акад. год. В історії України;	Тема 4. Польсько-Литовська доба. - Велике Князівство Литовське і тяглість		Презентації до теми (ppt)	Гошко Т. Чужа доба своєї історії; Шевченко І. Польща в історії України; Яковенко Н. Брати/вороги або	Опрацювати літературу, переглянути презентації, підготуватись до семінару, пройти самоперевірку.	4 бали	

	<p>руської традиції</p> <ul style="list-style-type: none"> - Люблінська Унія як чинник збирання українських земель - Польсько-литовська держава: генеза, суспільство, структура влади. - Нові ранньомодерні ідентичності <p>Семінар 2. Україна: Рання історія.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Залюднення території сучасної України в давні часи та в період античності - питання про тяглість чи перервність традиції - складання етнічної компоненти українського народу. - Ключові поняття "народ", "народність", "етнос", "нація" та різницю між ними. 	<p>Лекція <i>F2F</i></p> <p>Семінар (групова робота)</p> <p><i>F2F</i></p>		<p>поляки очима українців.</p> <p>Яковенко Н. Брати/вороги або поляки очима українців; Лисяк-Рудницький І. Походження українського народу і нації.</p>	2 год.		
Тижд.4 .	<p>Тема 5. Козацтво.</p> <p>-Теорії походження</p>		Презентація до	Брехуненко В. Східна брама	Опрацювати літературу, переглянути презентації і	4 бали	

4 академічних років.	<p>козацтва</p> <ul style="list-style-type: none"> - Козацтво як продукт взаємодії культурних і геополітичних зон - Спосіб життя і військова демократія - Козацтво в Російській імперії <p>Семінар 3. Україна: Рання історія.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Роль слов'янських і неслов'янських етнічних компонентів у творенні Русі. Варяги і Русь - Поняття "Русь", "Рутенія", "Україна". "Росія" - Київська Русь у сприйнятті українських, російських, західних дослідників. - Як відрізняються погляди на давню українську історію з точки зору різних історіографій? 	Лекція <i>F2F</i>	теми (ppt)	<p>Європи;</p> <p>Плохій С. Козацький міф.</p> <p>Акунин Б. Часть Европы.</p> <p>Каппелер А. Мала Історія України.</p> <p>Толочко А. Очерки начальной Руси.</p>	<p>відеоматеріали, підготуватись до семінару, пройти самоперевірку.</p> <p>2 год.</p>		
----------------------	---	-------------------	------------	---	---	--	--

Тижд.5. 4 акад. год.	<p>Тема 6. Київська християнська традиція. -Київська традиція в релігійній культурі ранньомодерної України. -Парафіяльна культура як осердя організації українського соціуму. -Поліморфізм Київської традиції. -Зустріч традиції з модерністю.</p> <p>Семінар 4. Польсько-Литовська доба. - роль польсько-литовської доби для творення української нації? -позитивні і негативні чинники польсько-литовського панування</p>	<p>Лекція <i>F2F</i></p> <p>Семінар (групова робота) <i>F2F</i></p>	Презентація до теми (ppt)	<p>Ісаєвич Я. основи релігійного життя і культури України; Дейвіс Н. Боже ігрище. Розділ 6, Antemurale. Лисяк-Рудницький І. Про польсько-українські відносини. Яковенко Н. Поляки очима українців. Гошко Т. Чужа доба своєї історії</p>	<p>Опрацювати рекомендовану літературу , переглянути презентації і відеофільм, пройти самоперевірку. Реченець для надсилання письмової рецензії. . 6 год.</p>	8 балів	10 березня, 23:00
-------------------------	---	--	---------------------------	--	---	---------	-------------------

<p>Тижд.6.</p> <p>4 акад. год.</p>	<p>Тема 7. Українська XVIII століття.</p> <p>- "Коротке" XVIII століття, його ознаки.Суспільство XVIII століття.</p> <p>- Бароко і класицизм.</p> <p>-Бароко і Просвітництво.</p> <p>- "Козакуюче" століття.</p> <p>Семінар 5. Козацтво.</p> <p>-Феномен козацтва.</p> <p>-Різниці між українським козацьким світом та російським казачеством.</p> <p>-Особливості соціальної організації.</p> <p>-Значення Гетьманщини.</p>	<p>Лекція <i>F2F</i></p> <p>Семінар (групова робота)</p> <p><i>F2F</i></p>	<p>Презентація до теми (ppt)</p> <p>Відео</p>	<p>Броджі Дж. Літературне бароко;</p> <p>Грачотті С. Спадок Ренесансу;</p> <p>Ісаєвич Я. Українське бароко.</p> <p>Наливайко Д. Українське бароко;</p> <p>Склокін В. Чи існувало українське Просвітництво?</p> <p>Брехуненко В. Східна брама Європи;</p> <p>Плохій С. Козацький міф.</p> <p>Лисяк-Рудницький І.</p> <p>Дослідження з козацької історії.</p>	<p>Опрацювати літературу, переглянути презентації і відео,пройти самоперевірку, підготуватись до семінару.</p> <p>2 год.</p>	<p>4 бали</p>	
<p>Тижд. 7.</p> <p>4 акад. год.</p>	<p>Тема 8.Довге XIX століття.</p> <p>-Модерність:</p> <p>Patria. Natio. Поступ.</p> <p>-Індустріалізація та</p>	<p>Лекція <i>F2F</i></p>	<p>Презентація до теми (ppt)</p> <p>Прослухати аудіоресурси</p>	<p>Грицак Я. Страсті за націоналізмом.</p> <p>Ісаєвич Я. Основи релігійного життя і культури на Україні</p> <p>Скочиляс І. Питання</p>	<p>Опрацювати літературу, переглянути презентації і відеоматеріали до теми, , пройти самоперевірку, підготуватись до семінару.</p>	<p>4 бали</p>	

	<p>урбанізація.</p> <p>-Національний рух та його стадії.</p> <p>Семінар 6.</p> <p>Київська традиція.</p> <p>- Формування, розвиток та значення Київської релігійної традиції .</p> <p>- Релігійна ідентичність як складова формування української ранньомодерної ідентичності.</p> <p>- "Slavia latina", "Slavia orthodoxa" і "Slavia Unita".</p> <p>-Взаємовпливи і співжиття різних традицій в контексти України.</p>	<p>Семінар</p> <p>(групова робота)</p> <p><i>F2F</i></p>		<p>методології і термінології (рукопис)</p> <p>Slavia Orthodoxa- Slavia Unita\$</p>	2 год.		
--	---	--	--	---	--------	--	--

Тижд. 8. 4 акад. год.	Тема 8.Довге XIX століття. -"Весна народів". -Національне відродження недержавних народів, його особливості. -Індустріалізація: від Манчестеру до Юзівки. -Особливості урбанізації на українських територіях. -Українське селянство та національний рух. Тестування.	Лекція <i>F2F</i> Тестування online	Презентація до теми (ppt)	Грицак Я. Страсті за націоналізмом. Лисяк-Рудницький І. Зауваги до проблеми «історичних» та «неісторичних» націй	Опрацювати рекомендовану літературу , , пройти самоперевірку, переглянути презентації, підготуватись до проміжного тестування за темами 1-7. 5 год.	4 бали	
Тижд. 9. 4 акад. год.	Тема 9. Україна у війні та революції. -Перша світова війна і націоналізація селянства -Українська революція 1917-1922 рр. -Чому і чи програла українська революція? Семінар 7. Ренесанс - бароко -	Лекція <i>F2F</i> Семінар	Презентація до теми (ppt) Інтернетресурси http://gska2.rada.gov.ua/site/const/universal-3.html http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0001300-18 http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/n0001300-18	Лисяк-Рудницький І. Роль України в новітній історії. Лисяк-Рудницький І. Українська революція з перспективи сорокаліття . Грачотті С. Спадок Ренесансу Ісаєвич Я. Українське суспільство доби барокко. Склокін В. Чи існувало українське Просвітництво?	Опрацювати літературу, переглянути презентації та інтернетресурси до теми, , пройти самоперевірку, підготуватись до семінару. 2 год.	4 бали	

	<p>просвітництво</p> <ul style="list-style-type: none"> - Українське суспільство в добу бароко: зміни в соціальній структурі і культурі - Поділ українських земель і особливості їх розвитку під Росією та Польщею - Особливості українського бароко - Характеристика українського Просвітництва 	<p>(групова робота)</p> <p><i>F2F</i></p>	<p>.gov.ua/laws/show/n0002300-18</p>				
<p>Тижд. 10.</p> <p>4 акад. год.</p>	<p>Тема 10. Міжвоєнний період.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Українське питання в геополітиці міжвоєнного періоду - Українізація та її противники - «Великий перелом» і Голодомор <p>Семінар 8. Національний рух.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Порівняння 	<p>Лекція <i>F2F</i></p> <p>Семінар (групова)</p>	<p>Презентація до теми (ppt)</p> <p>Інтернетресурси</p> <p>http://chtyvo.org.ua/authors/Shporliuk_Roman/Ukraina_vid_imperskoi_o_krainy_do_nezalezhnoi_derzhavy/</p> <p>http://chtyvo.org.ua/authors/Shporliuk_Roman/Ukraina_vid_imperskoi_o_krainy_do_nezalezhnoi_derzhavy/</p>	<p>Роман Шпорлюк. Україна: від імперської окраїни до незалежної держави.</p> <p>Іван Лисяк-Рудницький. Український національний рух напередодні першої світової війни</p>	<p>Опрацювати літературу, переглянути презентації та інтернетресурси до теми, підготуватись до семінару, пройти самоперевірку. Остаточний термін здачі письмових робіт на перевірку.</p> <p>16 год.</p>	34 бали	31 квітня, 21:00

Тижд. 13. 4 акад. год.	Тема 13. Радянська Україна. -«Новий Переяслав» -Соціально-економічні зміни советського періоду. -Дисидентський рух в ССРСР та Україні. Семінар 11. Націоналізм. -Національний рух в часи другої світової війни і його виклики. - Стосунки українців з євреями і поляками. -Проблема колабораціонізму.	Лекція <i>F2F</i> Семінар (групова робота) <i>F2F</i>	Презентація до теми (ppt)	Грицак Я. Тези до дискусії про УПА Лисяк-Рудницький І. Український визвольний рух Лисяк-Рудницький І. Політична думка українських підрадянських дисидентів. Химка І-П. Львівський погром.	Опрацювати рекомендовану літературу , переглянути презентацію, пройти самоперевірку. 2 год.	4 бали	
Тижд. 14. 4 акад. год.	Тема 14. Виклики незалежності. -Незалежна Україна як новий компроміс -Глобальна історія двох Майданів -Виклики історичної пам'яті. Семінар 12. Виклики сучасності. -Традиція	Лекція <i>F2F</i>	Презентація до теми (ppt) Онлайнресурси http://www.ji-magazine.lviv.ua/dyskusija/arhiv/ryabchuk.htm Відео https://www.youtube.com/watch?v	Грицак Я. Українська ідентичність. Лисяк-Рудницький І. Політична думка українських підрадянських дисидентів. Рябчук М. Дві України	Опрацювати літературу, переглянути презентації і фільм до теми, пройти самоперевіркуЄ підготуватись до семінару і дискусії. Завершення перехресної перевірки письмових робіт. 8 год.	14 балів	20 травня, 23:00

	політичного опору. -Національна самосвідомість сучасних українців. -Побудова громадянського суспільства.	Семінар (групова робота) <i>F2F</i>	=DFKVS6qgMV A				
Тижд.15. 4 акад. год.	Тема 14. Заключна лекція. Україна та її майбутнє. -Перспективи української ідеї в глобалізованому світі та європейська ідентичність. Тестування.	Лекція <i>F2F</i> Тестування online	Презентація до теми (ppt)	Грицак Я. Страсті за націоналізмом Лисяк-Рудницький І. Роль України в новітній історії	Переглянути презентацію до теми, підготуватись до тестування. 5 год.	4 бали	

11. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	<p>Оцінювання буде проводитися за 100-бальною шкалою. При оцінюванні будуть враховані у наступній пропорції такі чинники:</p> <ul style="list-style-type: none"> · активна участь у семінарах –48 %; · проміжні тести– 8 %; -рецензія – 4%; · курсова письмова робота (рецензія і перехресна перевірка) – 40 %. <p>Студенти, які протягом семестру сумарно наберуть менше 60 балів, мають змогу здати підсумковий іспит за</p>
--	--

	матеріалом другого семестру.
Вимоги до письмової роботи	<p>Протягом семестру студенти повинні виконати 2 письмових завдання.</p> <p>Перше завдання полягає у написанні рецензії на наукову статтю чи уривок монографії. Обсяг завдання – 1800-2000 знаків. Максимальна оцінка за завдання - 4 бали. Завдання має бути виконане протягом шостого тижня навчання.</p> <p>В якості головного завдання курсу студенти повинні виконати підсумкову письмову роботу, у якій буде описана та проаналізована історія власної родини, простежена не менше як на три покоління. Під час опису слід звернути увагу на те, як «мікроісторія» однієї родини відображає процеси, що формували «макроісторію» цілої України протягом XX століття та сучасності, наскільки суттєвими є поколіннєві зміни у сприйнятті власної історії, у виборі цінностей, чи існує таке явище, як різниця ментальності в різних поколіннях.</p> <p><u>Підсумкова письмова робота</u> повинна мати обсяг не менше 6 000 знаків включно з пробілами. Якщо в роботі міститимуться посилання на наукові дослідження, друковані джерела чи інтернетвидання, усі посилання повинні бути належним чином оформлені. Текст має бути самостійний, творчий, ретельно вичитаний: не містити граматичних помилок чи помилок набору, оскільки неакуратність також впливатиме на оцінювання. Поради щодо змістового наповнення роботи додані окремим документом на сторінці курсу.</p> <p>Реченець подачі підсумкової письмової роботи на перевірку - 31 квітня, 21:00. Готові роботи необхідно відсилати на сторінку курсу в систему CMS документом у форматі PDF.</p> <p>Окрім подачі власної роботи кожен студент повинен прорецензувати та оцінити 2 роботи своїх колег, які автоматично надішле система. Критерії оцінювання розміщені на відповідній сторінці курсу.</p> <p>Максимальна сумарна оцінка за написання підсумкової письмової роботи та рецензування есеїв становить 40 балів, з яких максимум 30 балів – це оцінка за власний есей, максимум 10 балів – оцінка за рецензії на роботи колег.</p> <p>Під час виконання письмової роботи повинні бути враховані наступні параметри:</p> <ul style="list-style-type: none"> - формулювання проблеми і розкриття теми; - інформативність і володіння матеріалом; - аргументація та логіка викладу; - використання достатньої кількості відповідних джерел; - висновки. <p>Згідно цих параметрів необхідно буде й оцінювати роботи колег.</p>
Семінарські заняття	Семінарські заняття присвячені обговоренню важливих текстів української та світової історіографії з українознавчої тематики. Студенти зобов'язані виявити ознайомлення із текстом, володіння відповідною

	термінологією, продемонструвати здібності до аналізу та критичного мислення, вміння вести дискусію на академічному рівні, навички самопрезентації та роботи в команді.
--	--

Література до курсу:

Акунин Борис. Часть Европы. История Российского государства. От истоков до монгольского нашествия. – М.: АСТ, 2014 – 396 с.

Брехуненко В. Східна брама Європи: Козацька Україна в середині XVII-XVIII ст. – К.: Темпора, 2015. – 504 с.

Гошко Т. Чужа доба своєї історії: інтерпритації литовсько-польської доби в українському історіописанні // Історія і суспільствознавство в школах України: теорія і методика навчання. – 2015. - Вип. 6. – С. 35-44.

Грицак Я. Страсті за націоналізмом. – К.: Критика, 2011. – 350 с.

Грицак Я. Українська ідентичність. – Критика. – червень 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://krytyka.com/ua/articles/ukrayinska-identychnist>. – Дата звернення: 10.07.2017.

Дашкевич Я. Україна на межі між Сходом і Заходом (XIV-XVIII ст.) // Записки Наукового товариства ім. Шевченка. - Т.СХХІІ : Праці історико - філософської секції. – 1991. – 472 с.

Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі. Пер. з англ. П. Тарашук. – К.: Основи, 2008. – 1080 с. (Розділ 6, Antemuralel. С.165-194).

Ісаєвич Я. Основи релігійного життя і культури на Україні (до кінці XVIII ст.) // Belarus, Lithuania, Poland, Ukraine. The Foundations of Historical and Cultural Traditions in East Central Europe. International Conference, Rome, 28 April – 6 May 1990 / Ed. J. Kłoczowski. Lublin; Rome, 1994. Pp. 155-174.

Ісаєвич Я. Українське суспільство доби бароко // Українське бароко: В 2-х т. — Т.І. — К., 2004. – С. 49-81.

Каппелер А. Мала Історія України. Пер. з німецької. – К.: «К.І.С.», 2007. – 264 с. (Розділи 1-2 – С.17-36.)

Лисяк-Рудницький І. Вклад Галичини в українські визвольні змагання // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. У 2-х т. – Том 2. – К.: Основи, 1994 – С.53-61

Лисяк-Рудницький І. Дослідження з козацької історії. // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. У 2-х т. – Том 1. – К.: Основи, 1994 – С.53-61

Лисяк-Рудницький І. Зауваги до проблеми «історичних» та «неісторичних» націй // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. У 2-х т. – Том 1. – К.: Основи, 1994 – С.29-39

Лисяк-Рудницький І. Україна між Сходом і Заходом // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. У 2-х т. – Том 1. – К.: Основи, 1994 – С.1-9

Лисяк-Рудницький І. Націоналізм // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. У 2-х т. – Том 2. – К.: Основи, 1994 – С.247-259

Лисяк-Рудницький І. Політична думка українських підрадянських дисидентів // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. У 2-х т. – Том 2. – К.: Основи, 1994 – С.477-488

Лисяк-Рудницький І. Політичні ідеї Липинського з перспективи нашого часу // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. У 2-х т. – Том 2. – К.: Основи, 1994 – С.159-172

Лисяк-Рудницький І. Польсько-українські стосунки: тягар історії // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. У 2-х т. – Том 1. – К.: Основи, 1994 – С.83-110

Лисяк-Рудницький І. Роль України в новітній історії // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. У 2-х т. – Том 1. – К.: Основи, 1994 – С.145-171

Лисяк-Рудницький І. Український визвольний рух під час другої світової війни // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. У 2-х т. – Том 2. – К.: Основи, 1994 – С.261-270

Лисяк-Рудницький І. Український національний рух напередодні першої світової війни // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. У 2-х т. – Том 1. – К.: Основи, 1994 – С.471-483

Лисяк-Рудницький І. Українська революція з перспективи сорокаліття // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. У 2-х т. – Том 2. – К.: Основи, 1994 – С.39-51

Лисяк-Рудницький І. Формування українського народу й нації (методологічні зауваги) // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. У 2-х т. – Том 1. – К.: Основи, 1994 – С.11-27

Наливайко Д. Українське бароко: типологія і специфіка // Українське бароко: У 2-х т. – Т.1. – Київ: Акта, 2004. – С.7-19

Петров В. Походження українського народу. – Регенсбург, 1947. – 76 с.

Плохій С. Козацький міф. Історія та націєтворення в епоху імперій / Авториз. пер. з англ. Миколи Климчука. — К.: Laurus, 2013. — 440 с.

Рябчук М. Дві України // Критика, 2001, Число 10 (48). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ji-magazine.lviv.ua/dyskusija/arhiv/ryabchuk.htm>. – Дата звернення: 10.07.2017.

Склокін В. Чи існувало українське Просвітництво? Кілька міркувань з приводу незавершеної історіографічної дискусії // Київська старовина: двомісячник / Київський славістичний університет. – К., 2015. – Вип. 12. – С. 146-159.

Скочилас І. Питання методології і термінології (рукопис)

Толочко А. Очерки начальной Руси. – Киев; Санкт-Петербург: Лаурус, 2015. – 336 с. (С. 305-315).

Химка І-П. Львівський погром 1941: німці, українські націоналісти і карнавальна юрба. – Історична правда. – 20.12.2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.istpravda.com.ua/research/2012/12/20/93550/>. – Дата звернення: 10.07.2017.

Шевченко Ігор. Україна між Сходом і Заходом. Нариси з історії культури до початку XVIII століття / авторизований переклад з англійської Марії Габлевич, наук. ред. Андрій Ясіновський, вид. 2-е, випр. і доповн. – Львів: Видавництво УКУ, 2013. – 289 с.

Яковенко Н. Брати/вороги або поляки очима українців 17–18 століть // Незалежний культурологічний часопис “Г”. – 1997. – №10. – С. 163–165.

Шпорлюк Р. Україна: від імперської окраїни до незалежної держави // Схід-Захід: Історико-культурологічний збірник. – Випуск 4. – Спеціальне видання: *Rossia et Britannia: Імперії та нації на окраїнах Європи*. – Харків: Новий Вид, 2001. – С. 10-43.